

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/213445,Obchody-85-rocznicy-pierwszej-masowej-deportacji-obywateli-polskich-w-glab-ZSRS.html>
26.02.2026, 15:56

Obchody 85. rocznicy pierwszej masowej deportacji obywateli polskich w głąb ZSRS

Dla mieszkańców wschodnich terenów Polski okres okupacji „pierwszego Sowietu” kojarzy się przede wszystkim z masowymi deportacjami w głąb Związku Sowieckiego. Ta brutalna forma zbiorowych represji ze strony bolszewickiego okupanta dotknęła setki tysięcy polskich obywateli.

10.02.2025

[Deportacje Kresy Okupacja sowiecka Represje Wysiedlenia Zbrodnie sowieckie ZSRS](#)

10 lutego 2025 roku odbyły się uroczystości upamiętniające 85. rocznicę pierwszej masowej deportacji obywateli polskich w głąb Związku Sowieckiego. Wydarzenie, zorganizowane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Zarząd Główny Związku Sybiraków, zgromadziło przedstawicieli władz państwowych i samorządowych, kombatantów oraz mieszkańców Warszawy. Instytut Pamięci Narodowej reprezentował zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Obchody rozpoczęła msza święta w Katedrze Polowej Wojska Polskiego. Nabożeństwo zostało odprawione w intencji sybiraków, ofiar represji komunistycznych oraz ich rodzin.

O godzinie 12:00 uczestnicy zgromadzili się przy Pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, gdzie odbył się uroczysty Apel Pamięci. Podczas ceremonii przypomniano dramatyczne wydarzenia sprzed 85 lat, a następnie odmówiono modlitwę za ofiary represji. Kulminacyjnym punktem obchodów było składanie wieńców i oddanie hołdu tym, którzy nie powrócili z zesłania.

W wyniku agresji sowieckiej na Polskę 17 września 1939 roku wschodnie obszary Rzeczypospolitej znalazły się w granicach Związku Sowieckiego (tzw. Zachodnia Ukraina i Zachodnia Białoruś). Dla mieszkających tam Polaków oznaczało to zmierzenie się z nową władzą, która wszelkimi sposobami dążyła do wynarodowienia i zrusyfikowania obywateli polskich. Metody, jakimi posługiwali się Sowieci, były bardzo różnorodne: sowietyzacja oświaty, propagowanie wychowania laickiego, przymusowa paszportyzacja, która odebrała Polakom ich dotychczasowe obywatelstwo. Towarzyszyły temu terror i aresztowania. Fizyczna eliminacja tych, którzy wbrew wszystkiemu nie chcieli zapomnieć, że są Polakami, była istotnym elementem sowietyzacji zagarniętych ziem.

Cztery deportacje z lat 1940–1941 nie były zatem celem samym w sobie, lecz miały doprowadzić do zniszczenia śladów polskiej państwowości na zajętych obszarach oraz ich unifikacji ze Związkiem Sowieckim. Wywózki objęły przede wszystkim polską elitę, która była częścią społeczeństwa najbardziej świadomą swej narodowości i przynależności państwowej. Deportowanych traktowano jako „element kontrrewolucyjny”, destabilizujący sowiecki ład na zajętych terenach. Usunięcie intelektualnej i kulturalnej elity było więc podstawowym warunkiem skutecznej sowietyzacji i pełnej aneksji Kresów.

Pięcioosobowa rodzina polska, deportowana przez władze sowieckie, po przybyciu do miejsca formowania jednostek Armii Polskiej pod dowództwem gen. Władysława Andersa w 1941 lub 1942 r. Reprodukacja rozpowszechniana przez komórki propagandy rządu RP i Polskich Sił Zbrojnych w Wielkiej Brytanii (fot. z zasobu IPN)

Dowiedz się więcej:

- [Magdalena Dzienis-Todorczuk, Marcin Markiewicz: Wagony szły na Wschód . Rzecz o sowieckich deportacjach z lat 1940-1941](#)
- [Jacek Wróbel: Na niehumanitarną ziemię. Trzecia z masowych deportacji w głąb ZSRS](#)
- [Wojciech Kujawa: Na niehumanitarną ziemię](#)
- [Agnieszka Wygoda: Nie płacz, mamo, niech nie widzą naszych łez. Barbary Piotrowskiej-Dubik wspomnienia z zesłania na Syberię](#)
- [Angelika Blinda: „Głód przewyciężał strach”. W jaki sposób Polki potrafiły zapewnić byt rodzinie na syberyjskim zesłaniu](#)
- [Sabina Potoczak: Zsyłka na Syberię](#)
- [Teodor Gąsiorowski: Sowietkie deportacje Polaków z Kresów Wschodnich](#)
- [Tomasz Panfil: W białym piekle. Deportacje Polaków w 1940 roku](#)
- [Ewa Kowalska: Powrócić na Ojczyznę łono. Słów kilka o deportowanych rodzinach ofiar Katynia](#)
- [Katarzyna Michalak: Światło na stepie](#)
- [Marek Klecel: Poetka w łągach. Beata Obertyńska \(1898-1980\)](#)
- [Arkadiusz Cisek: „Urodziłam się w Jezupolu, koło Stanisławowa...”. Sowietkie deportacje Kresów oczami Dziecka](#)
- [„Z bólem żegnaliśmy Polskę...”. Wspomnienia S. Marii Teresy Jasionowicz o pierwszej masowej deportacji Polaków pod okupacją: \[Wypędzenie\]\(#\), \[Załadunek\]\(#\), \[Transport\]\(#\), \[Głód i wszy\]\(#\).](#)
- [Sztuka przetrwania. Deportacje sowieckie z powiatu bielskiego 1940-1941. Relacje zesłańców. koncepcja, redakcja, wstęp Wojciech Konończuk, Warszawa 2019](#)
- [Teka edukacyjna Agresja sowiecka na Polskę i okupacja wschodnich terenów Rzeczypospolitej](#)

[\(1939-1941\) \(PDF\)](#)

- [„Skazani na Sybir” - film dokumentalny w reżyserii Zbigniewa Gajzlera](#)
- [Infografiki - Deportacje obywateli polskich w głąb ZSRS w latach 1940-1941](#)

Wydarzenia:

- [85. rocznica pierwszej masowej deportacji obywateli polskich w głąb Związku Sowieckiego - Kraków, 10 lutego 2025](#)
- [85. rocznica pierwszej deportacji Polaków na Syberię - Kielce, 10 lutego 2025](#)
- [Obchody 85. rocznicy pierwszej sowieckiej deportacji Polaków z ziem wschodnich II RP - Dachnów, 9 lutego 2025](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Deportacje, Kresy, Okupacja sowiecka, Represje, Wyszczepienia, Zbrodnie sowieckie, ZSRS

Rocznica